

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

Academic Leadership of School Administrators in Banpong 4 Network Cluster
Under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2

นายเอกพจน์ ท่าผา

Ekkapot Tapa

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Educational Administration Master of Education Bangkokthonburi University

email: Eggapot_@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 และ (2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำแนกตามอายุ และประสบการณ์ในการทำงาน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในอำเภอบ้านโป่ง ที่ปฏิบัติการสอนในกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 126 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 97 คน ใช้การเปิดตารางสำเร็จรูปของ เครจซีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเพ่

ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 มีภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน (2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำแนกตามอายุต่างกันและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา, กลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

ABSTRACT

The objectives of research were: (1) to study the academic leadership of school administrators in Ban Pong 4 Network Cluster Under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2; and (2) to compare the academic leadership of school administrators in Ban Pong 4 Network Cluster Under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2, classified by age and experience.

This research was a survey research The population used in the research was 126 teachers who teach in Ban Pong 4 Network Cluster Under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2.

The sample group was 97 teachers, selected using Krejcie and Morgan's table of sample size determination. The research instrument used was a five-point rating scale questionnaire. The statistical analysis used in the research included frequency, percentages, means, Standard Deviations, one-way ANOVA, and Scheffe's method for pairwise comparison.

The research findings indicated that; (1) the academic leadership of school administrators in Ban Pong 4 Network Cluster Under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2, was a high level in overall, aspects of; and (2) comparison of the academic leadership of the school administrators in Ban Pong 4 Network Cluster Under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2, classified by different age groups and work experience overall were significantly statistical different at .05 level.

Keywords: Academic Leadership, School Administrators, Ban Pong 4 Network Cluster, Cluster Under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2.

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสภาพแวดล้อมและระบบการศึกษา จำเป็นต้องปรับตัว โดยไม่ใช่แค่การปฏิรูปเพียงครั้งคราว แต่ต้องเป็นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของเยาวชน และสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งผู้กำหนดนโยบายและบุคลากรด้านการศึกษาได้ตระหนักว่า การศึกษาควรจะมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตและสอดคล้องกับสังคมในอนาคต ทักษะจำเป็นพื้นฐานต่าง ๆ เช่น การปรับตัว การคิดเป็นระบบ การสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหา และการทำงานร่วมกับคนอื่น เป็นทักษะที่นำไปใช้ได้ สถานการณ์ที่แตกต่างกัน เป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถในการนำทักษะที่มีไปปรับใช้ในสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2562)

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้ทุกประเทศต้อง ทบทวนวาระการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์และการศึกษาอย่างรอบด้านเพื่อเป็นรากฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศในอนาคต ให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ สถานศึกษาจึงต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งด้านทักษะและความรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาต้องจัดให้มีหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาทักษะต่าง ๆ ครูต้องประเมินและสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะและความสามารถของผู้เรียนมากขึ้น สถานศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต ใช้ชีวิตอย่างมีสติ และรู้เท่าทันโลก (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (o-net) ปีการศึกษา 2563 ในหลายรายวิชา มีผลการทดสอบเมื่อเปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2562 มีผลคะแนนที่ต่ำลง ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รายวิชาภาษาไทย ปีการศึกษา 2562 มีคะแนนสูงกว่าปีการศึกษา 2563 รายวิชาคณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2562 มีคะแนนสูงกว่า ปีการศึกษา 2563 และรายวิชาวิทยาศาสตร์ ปีการศึกษา 2562 มีคะแนนสูงกว่า ปีการศึกษา 2563 แสดงให้เห็นว่า ในการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (o-net) ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2563 มีผลการทดสอบที่ต่ำลงจากการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (o-net) ปีการศึกษา 2562 อย่างเห็นได้ชัด และในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อเทียบผลค่าเฉลี่ยการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (o-net) ปีการศึกษา 2562 ของประเทศ กับผลค่าเฉลี่ยการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (o-net) ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ผลปรากฏว่า ในรายวิชาภาษาไทยต่ำกว่าผลคะแนนเฉลี่ย

ระดับประเทศ รายวิชาคณิตศาสตร์ต่ำกว่าผลคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ รายวิชาวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าผลคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ และรายวิชาภาษาอังกฤษต่ำกว่าผลคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2: 2564)

ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 และผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกลยุทธ์ นโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำแนกตามอายุ และประสบการณ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยมีขอบเขตการศึกษาตามกรอบแนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตน์ และคณะ (2561: 261-271) 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง 2. ด้านความร่วมมือ 3. ด้านจินตนาการและนวัตกรรม 4. ด้านการสื่อสาร 5. ด้านความยืดหยุ่น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูในกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 กลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 จำนวน 11 โรงเรียน มีครูทั้งสิ้น 126 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูในกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 607-610) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามกลุ่มเครือข่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 97 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

ตัวแปรอิสระ คือ กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

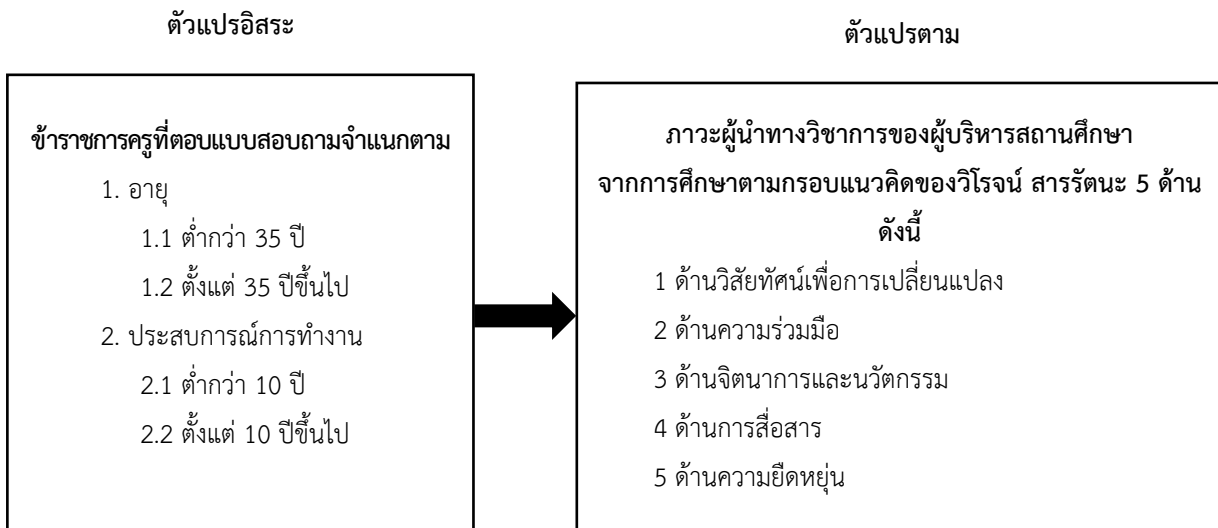
1. อายุ
2. ประสบการณ์การทำงาน

ตัวแปรตาม คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย

1. ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง
2. ด้านความร่วมมือ
3. ด้านจินตนาการและนวัตกรรม
4. ด้านการสื่อสาร
5. ด้านความยืดหยุ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของ วิโรจน์ สารรัตนะ และคณะ (2561: 261-271) 5 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ 1) ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง 2) ด้านความร่วมมือ 3) ด้านจินตนาการและนวัตกรรม 4) ด้านการสื่อสาร 5) ด้านความยืดหยุ่น ดังภาพที่ 1.

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดการวิจัย

การดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลในเอกสาร ตำรา สิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ และงานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาควบคุมสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้ถูกต้อง นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงมาแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้สำหรับเก็บข้อมูลต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง ด้านจินตนาการและนวัตกรรม ด้านการสื่อสาร ด้านการสร้างเครือข่าย และด้านความร่วมมือ ตามลำดับจำแนกได้ดังนี้

1.1 ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยภาพรวม ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลงโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ด้านงานวิชาการของสถานศึกษาได้ ผู้บริหารสามารถวางแผนงานด้านวิชาการของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารสามารถวางแผนจัดระบบการติดตามผลและควบคุมงานด้านวิชาการในสถานศึกษาและรายงานผลอย่างเป็นระบบได้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.2 ด้านความร่วมมือ โดยภาพรวม ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลงโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสามารถร่วมมือกับบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนได้ ผู้บริหารสามารถร่วมมือกับบุคลากรภายนอกสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนได้ และผู้บริหารกระตุ้น จูงใจครูทุกคนให้มุ่งพัฒนางานวิชาการอย่างเป็นระบบ ที่เกิดจากความร่วมมือกัน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.3 ด้านจินตนาการและนวัตกรรม โดยภาพรวม ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลงโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสามารถสร้างนวัตกรรมในรูปแบบใหม่เพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูสร้างนวัตกรรมที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน และผู้บริหารสามารถจูงใจครูให้มีการบูรณาการใช้เทคโนโลยีการศึกษาเป็นเครื่องมือสร้างนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.4 ด้านการสร้างเครือข่าย โดยภาพรวม ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลงโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารเป็นผู้นำที่ดีในการนำบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานต่างๆ ผู้บริหารสามารถสร้างภาคีเครือข่ายระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองได้เป็นอย่างดี และผู้บริหารนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเครือข่ายที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.5 ด้านการสื่อสาร โดยภาพรวมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลงโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารพูดจาสุภาพในระหว่างการสนทนากับครูและนักเรียน ผู้บริหารมีทักษะสื่อสารอย่างถูกต้อง ชัดเจน และเข้าใจง่าย และผู้บริหารพูดบันทึกการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาจนเกิดความน้อยใจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามอายุ และประสบการณ์ในการทำงาน สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ที่มีอายุต่างกัน มีภาวะผู้นำของทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน มีภาวะผู้นำของทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2. ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไป

น้อย ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง ด้านจินตนาการและนวัตกรรม ด้านการสื่อสาร ด้านการสร้างเครือข่าย และด้านความร่วมมือ ตามลำดับ สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

2.1 ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ และมีแนวคิดที่จะพัฒนางานวิชาการในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ จนสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคลากรภายในสถานศึกษาได้ สอดคล้องกับ สนุก สิงห์มาตร, พิกุล มีมานะและดุษฐ์วิวัฒน์ แก้วอินทร์ (2560: 490-492) กล่าวถึง วิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ต้องมองการณ์ไกลบนฐาน ความคิดที่นอกกรอบแต่บนฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้ ไม่จำเจกับ แนวคิดแบบเดิม ๆ มองให้ไกลแล้วเดินไปให้ถึงบนหลักคิด เทคนิค วิธีการที่ทันสมัย พร้อมทั้งหาเทคนิคใหม่ๆ เข้ามาปรับใช้ในองค์กร และผู้นำควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ 1) มองให้ไกลและพยายามไปให้ถึงในสิ่งที่ตั้งใจอย่างอดทน 2) มองโลกให้กว้าง มองอย่างหลายมิติ 3) โน้มน้าวผู้อื่นให้คล้อยตาม และ 4) มองยุทธศาสตร์โลก หรือยุทธศาสตร์ ประเทศให้ครอบคลุมและรอบด้าน นอกจากนี้ สิริฉัตร รัตนสุวรรณ และตรีภูมิินทร์ ตรีตรีศิว (2565: 223-224) กล่าวถึง การมีวิสัยทัศน์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ไว้ว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างภาพในอนาคตของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน โดยอาศัยทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน

2.2 ด้านจินตนาการและนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยรองลงมาตามลำดับ ซึ่งค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 4 มีภาพความคิดที่มุ่งเน้นพัฒนางานวิชาการให้ก้าวไปข้างหน้า โดยอาจมีการคิดค้นหรือการสร้างนวัตกรรมที่สามารถช่วยอำนวยความสะดวก และสามารถสร้างประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิผล รวมถึงการมองภาพของเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในระบบงานวิชาการ จนทำให้ด้านจินตนาการและนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับที่ 2 รองลงมา ซึ่งสอดคล้องกับ สิริฉัตร รัตนสุวรรณ และตรีภูมิินทร์ ตรีตรีศิว (2565: 223-224) กล่าวว่า การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการใช้สื่อ CAI ช่วย สอนให้เกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักสืบค้นวิทยาการใหม่ๆ จากอินเทอร์เน็ต มีการใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบ ICT บูรณาการเรียนรู้ในสาระวิชาต่าง ๆ มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการการเรียนรู้ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดระบบและเผยแพร่ความรู้ มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ อาจส่งผลต่อสถานศึกษาเป็นแน่ นอกจากนี้ วิโรจน์ สารรัตน์ และคณะ (2561: 261-271) กล่าวว่า จินตนาการทำให้มีความก้าวหน้าทางวิสัยทัศน์ สร้างและส่งเสริมให้เกิดความหมายและความมีคุณค่าในงานและสภาพแวดล้อมของงาน

2.3 ด้านการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับถัดมา ซึ่งค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากอาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 มีทักษะการสื่อสารที่ดี มีวาทีศิลป์ที่เหมาะสมกับการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา สามารถพูดสร้างความน่าเชื่อถือให้คนในสถานศึกษามีความรัก ความสามัคคี และไม่พูดสร้างความแตกแยกให้กับบุคลากรในสถานศึกษา อันส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งจะต้องมีการพูดคุยและประสานงานกัน จึงทำให้ด้านการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ มณฑาทิพย์ นามนุ (2561: 16) กล่าวว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดข่าวสารข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น ซึ่งอาจจะใช้วิธีการที่แตกต่างกันไปตามเหมาะสมของสถานการณ์ โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดการรับรู้ร่วมกันและมีปฏิริยาตอบสนองต่อกัน ทำให้เกิดความร่วมมือ และมีคำสั่งชัดเจนในการมอบหมายงาน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตน์ และคณะ (2561: 261-271) กล่าวว่า การสื่อสารเป็นการสื่อสารระหว่างกันที่เข้มแข็ง ทั้งแบบตัวต่อตัวหรือแบบกลุ่ม เป็นการสื่อสารที่เสมอต้นเสมอปลาย เป็นที่น่าเชื่อถือ

2.4 ด้านการสร้างเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับถัดมา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากอีกเช่นกัน อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายบ้านโป่ง 4 มีการสร้างเครือข่ายทั้งภายในสถานศึกษา

และระหว่างสถานศึกษา รวมทั้งสร้างเครือข่ายกับชุมชนไว้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นผลดีต่อการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแน่แท้ จนส่งผลให้ด้านการสร้างเครือข่ายมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ จิรรัฐติกาล สุทธานุช, ชูเกียรติ วิเศษเสนา, สงวนพงศ์ ชวนชม และสมบูรณ์ ดันยะ (2564: 46) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาว่า มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูด้วยความร่วมมือ มีวิสัยทัศน์ สร้างสรรค์ และสื่อสาร 2) การพัฒนางานหลักสูตรด้วยความร่วมมือ มีวิสัยทัศน์ สร้างสรรค์ และสื่อสาร 3) การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูด้วยความร่วมมือ มีวิสัยทัศน์ สร้างสรรค์ และสื่อสาร และ 4) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2.5 ด้านความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากอีกเช่นกัน อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างความร่วมมือกับทั้งในและนอกสถานศึกษาที่ต้องส่งผลดีต่อสถานศึกษาอย่างแน่นนอน และอาจมีการสร้างความร่วมมือกันในการทำงานภายในองค์กรอย่างมีส่วนร่วมของทุกคน มีวิธีการในการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ และก่อให้เกิดความร่วมมือกันภายในองค์กร เพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตน์ และคณะ (2561: 261-271) ที่กล่าวว่า ความร่วมมือ เป็นการปฏิบัติงานร่วมกัน ยึดถือทีมเป็นฐาน เน้นการมีส่วนร่วมมากกว่าการสั่งการหรือการควบคุม ต้องการความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางวัฒนธรรม เพิ่มเติมจากความฉลาดในกระบวนการความคิด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ มณฑาทิพย์ นามนุ (2561: 17) ที่กล่าวว่า ความร่วมมือเป็นความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความยืดหยุ่น เข้าใจความแตกต่างและความต้องการของบุคคล ที่มีวิธีการต่างๆ ในการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ และมีความเข้าใจธรรมชาติพฤติกรรมของมนุษย์ และก่อให้เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันภายในองค์กร

3. ผลการเปรียบเทียบผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ที่มีอายุต่างกัน มีภาวะผู้นำของทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีภาระและหน้าที่ที่บ่งบอกไว้อย่างชัดเจน ส่วนผลการเปรียบเทียบผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน มีภาวะผู้นำของทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เนื่องจากประสบการณ์ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เจอมามากไม่เท่ากัน และอาจขึ้นอยู่กับบุคคลด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูธรรมธัชชัยวิชิต ชยาภินันโท (2562: 347) ที่กล่าวถึง องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารโดยตรง โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนจะต้องแสดงบทบาทฐานะผู้นำในการเป็นผู้นำและให้คำปรึกษา เพื่อช่วยเหลือ แก่ครู อาจารย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจหลัก เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องแสดงบทบาทในการเสริมสร้างบรรยากาศ ทางวิชาการเพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างบรรยากาศในโรงเรียนที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ธรรมะสำหรับผู้บริหารงานคือจะต้องมีความหนักแน่นมั่นคงและสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละบุคคลและรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ เดวิส และโทมัส (Davis & Thomas, 1989: 40) กล่าวถึง องค์ประกอบของพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการไว้ 8 ประการ คือ 1.) การสร้างแรงกระตุ้นให้ครูเกิดความตระหนักถึงการพัฒนาโรงเรียนและการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น 2.) ให้ความสำคัญกับการใช้กลยุทธ์เพื่อปรับปรุงการบริหารงานในโรงเรียน 3.) สร้างแรงจูงใจให้แก่ครูและสร้างขวัญกำลังใจในการสนับสนุนงานด้านวิชาการด้วยรางวัล 4.) ติดตาม กำกับ ดูแลความก้าวหน้าของการบริหารงานวิชาการ 5.) ใช้บุคคลให้ตรงกับความสามารถและใช้วัสดุอย่างคุ้มค่าและสร้างสรรค์

6.) ส่งเสริมบรรยากาศแวดล้อมในโรงเรียนให้เกิดความปลอดภัยเป็นระเบียบเรียบร้อย 7.) ติดตามการจัดการเรียนการสอนของครู และ 8.) นิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูและสะท้อนข้อมูลให้กับครู

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการตั้งเป้าหมายที่นำไปสู่การพัฒนาองค์กร ด้วยการตั้งวิสัยทัศน์ เพื่อนำองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และ นำมาใช้เพื่อการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงองค์กรต่อไปอย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม
2. ด้านความร่วมมือ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างความร่วมมือกันในการทำงานภายในองค์กรอย่างมีส่วนร่วมของทุกคน มีวิธีการในการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ และก่อให้เกิดความร่วมมือกันภายในองค์กร เพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมาย
3. ด้านการเงินตนาการลดต้นทุน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างภาพจินตนาการที่ก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิสัยทัศน์ในสถานศึกษา สร้างและส่งเสริมให้เกิดความหมาย สร้างคุณค่าในองค์กร ให้เกิดงานที่มีประสิทธิภาพ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำสถานศึกษาสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้
4. ด้านการสร้างเครือข่าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างเครือข่ายทั้งภายในสถานศึกษา และระหว่างสถานศึกษา รวมทั้งสร้างเครือข่ายกับชุมชนไว้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นผลดีต่อการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาที่มีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม และเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษา อันจะส่งผลต่อการศึกษาต่อไป
5. ด้านการสื่อสาร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างการสื่อสารระหว่างกันที่ติดต่อกัน เป็นกระบวนการของการถ่ายทอดข่าวสารความรู้ข้อมูลต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกัน และสามารถนำไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกันได้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จิรัฐติกาล สุทธานุช, ชูเกียรติ วิเศษเสนา, สงวนพงศ์ ชวนชม และสมบุญรณ์ ตันยะ. (2564). *องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. สึกษา วารสารศึกษาศาสตร์, 8(2), 46-55.
- พระครูธรรมธรชัยวิจิต ขยาภินนโท (2562). *องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ: ผู้นำแนวพุทธ*. วารสารธรรมวิชัย, 2(2), 347-352.
- มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สนุก สิงห์มาตร, พิกุล มีมานะและดุชฎีวัฒน์ แก้วอินทร์. (2560, กรกฎาคม). *คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรในศตวรรษที่ 21*. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2560, มหาสารคาม.

- วิโรจน์ สารรัตน์ และคณะ.(2561). *ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21*. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต อีสาน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. (2565). *ข้อมูลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2*. ค้นจาก <https://rb2.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564*. ค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สิริฉัตร รัตนสุวรรณ และตรีภูมิรินทร์ ตรีตรีศวร (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2*. ค้นจาก <https://www.hu.ac.th/Conference/conference2022/proceedings/index.html>
- องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2562). *การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 การพัฒนาทักษะคือหัวใจสำคัญของการศึกษา*. ค้นจาก <https://www.unicef.org/thailand/th/stories>
- Davis, Gray A., and Margaret A. Thomas. (1989). *Effective Schools and Effective Teachers*. Boston: Allyn and Bacon.
- Hoy W. K. and Miskel C. G. (1982). *Educational administration*. New York: Random House.